

การเล่าเรื่องและการสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นอีสานของผู้กำกับอุเทน ศรีวิโนภาพยนตร์ผู้ป่าบ้าน

Narrative and reflection of Isaan identity in the film “Phubao Thai Baan”
of Director Uthen Sriwi

เบญจา ศรีทองสุข. วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

กฤษณีกกร เจริญกุล. วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

Benja Srithongsuk. College of communication Arts, Rangsit University.

Kritsaneekron Jaroenkuson. College of communication Arts, Rangsit University.

Email : enangnoi.Benja.99@gmail.com, Kritsaneekron.j@rsu.ac.th

Received: 16 June 2023 ; Revised: 19 June 2023 ; Accepted: 9 August 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การเล่าเรื่องในภาพยนตร์ผู้ป่าบ้าน และ 2) การสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นอีสานของผู้กำกับอุเทน ศรีวิโนภาพยนตร์ผู้ป่าบ้าน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อทำการศึกษาระดับด้านการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ผู้ป่าบ้าน และการสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อทำการศึกษาระดับอัตลักษณ์ความเป็นอีสานของผู้กำกับอุเทน ศรีวิโนภาพยนตร์ประกอบไปด้วย ผู้ป่าบ้านอีสานอินดี้ (2557) อีสานนิวไคโนของ ผู้ป่าบ้านอีสานอินดี้ตอนหวานแอนด์เคอะคำผาน (2561) และผู้ป่าบ้านอีสานจืด (2564)

ผลการศึกษาพบว่า การเล่าเรื่องในภาพยนตร์ผู้ป่าบ้านทั้ง 4 ภาค มีองค์ประกอบของการเล่าเรื่องแบ่งตามโครงเรื่อง แก่นความคิด ความขัดแย้ง ตัวละคร จาก สัญลักษณ์พิเศษและมุมมองการเล่าเรื่องครบทุกองค์ประกอบ โดยภาพยนตร์มุ่งเน้นการนำเสนอแก่นความคิดและความขัดแย้งเป็นหลัก โดยแก่นแนวคิดที่พบในภาพยนตร์ทั้ง 4 ภาค ได้แก่ แก่นความคิดเกี่ยวกับอีสานวิถีชนหรือการสะท้อนค่านิยมอีสานไกลบ้าน แนวคิดการแยกออกเป็นสองขั้ว แนวคิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของชนชั้นแรงงานและนายทุนและแนวคิดท้องถิ่นนิยมกับการโยกย้ายถิ่น สำหรับประเด็นการนำเสนอรูปแบบความขัดแย้งที่พบในภาพยนตร์ผู้ป่าบ้าน ประกอบไปด้วย ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มบุคคล เช่น ชนชั้นนายทุนและแรงงาน ความขัดแย้งภายในบุคคลที่สัมพันธ์กับบทบาทของตัวละคร เช่น ตัวละครบทเด่น ตัวแรงแบบบทสนับสนุนและความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น พ่อกับลูกหรือแม่ผัวกับลูกเขย เป็นต้น องค์ประกอบการเล่าเรื่องผ่านสัญลักษณ์พิเศษ ประกอบไปด้วย (1) สัญลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยมอีสานไกลบ้าน (2) การแยกเป็นสองขั้วและความมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน (3) กลุ่มชนชั้นนายทุนและแรงงาน และ (4) การท้องถิ่นนิยมและการโยกย้ายถิ่น สำหรับการสัมภาษณ์คุณอุเทน ศรีวิโน พบว่าผู้กำกับต้องการสะท้อนอัตลักษณ์อีสาน ได้แก่ (1) การเป็นพื้นที่ต่อรองทางสังคมของผู้หญิงในชนบท (2) การปรับตัวของชาวอีสานไปบ้าน (3) ปัญหาช่องว่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นนายทุนและชนชั้นแรงงาน และ (4) ภาวะการโยกย้ายถิ่นหรือการคิดถึงบ้านเกิดของกลุ่มอีสานผลัดถิ่น

คำสำคัญ : การเล่าเรื่อง, การสะท้อนอัตลักษณ์, ความเป็นอีสาน, ภาพยนตร์ผู้ป่าบ้าน

Abstract

This study aimed to study 1) narrative and 2) reflection of Isaan identity in the film “Phubao Thai Baan” of Director Uthen Sriwi. This research is a qualitative using content analysis to study about the narrative and interviews were conducted to gain deeper insights into the intentions and reflections concerning the representation of Isaan identity. The data for this study were gathered from four episodes of the film series “Phubao Thai Baan,” namely: Phu Bao Thai Baan Isaan Indy (2014), Isaan New Own Song (2016), Isaan Indy “Man and the Kham Pan” (2018) and Isaan Juet (2021).

The study's findings revealed that all four episodes of the film employed narrative, encompassing elements such as plot, theme, conflict, character, setting, symbol, and point of view. Notably, the episodes placed significant emphasis on themes and conflicts. Among the major themes identified throughout all four episodes were Isan Phiwat or reflecting values about of Isaan far from home, Bipolar Separation Concept, Social inequality of capitalist and the working class, Localism and Nostalgia. Furthermore, the conflicts found in the film included the conflicts between different societal factions, the internal conflict, and the conflict between characters. and narrative through special symbols, consisting of (1) symbols that reflect values about Isaan far from home, (2) Polarization and Identity, (3) bourgeoisie and labor and (4) localism and nostalgia. For the results from the interview, it was found that there were four Isaan identities that the director of the film would like to portray including 1) Isaan as a space for social negotiation, particularly among local women, 2) the adaptation of Isaan Thai Baan people, 3) problems related to social gap and inequality existing between the capitalists and workers, and 4) the reminiscence experienced by Isaan people who had to work far from home.

Keywords: Narrative, Reflection of identity, Isaanness, Phu Bao Thai Baan

บทนำ

คำว่า “อัตลักษณ์” เป็นคำที่ใช้แสดงผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ทำให้สิ่งนั้นมีลักษณะที่แตกต่างจากสิ่งอื่นและทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจดจำได้ คำว่า “อัตลักษณ์” ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Identity” ที่ใช้กับสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยกระบวนการทางบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรมในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งและวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งที่ก่อสร้างทางสังคมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทที่เคลื่อนไหว ดังนั้นอัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งหรือตายตัว มีการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงไปตามวงจรแห่งวัฒนธรรมและบริบททางสังคม สอดคล้องกับที่ Jenkins (อ้างถึงในณัฐธิดา จันทะระ, 2559) ได้นิยามไว้ว่า อัตลักษณ์เป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ก่อให้เกิดความหมาย (Meaning) ที่เข้าใจร่วมกันเช่นเดียวกับวัฒนธรรมซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์และผลิตซ้ำได้ตลอดเวลา

ในปัจจุบันการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นอัตลักษณ์ ได้รับความนิยมน้อยอย่างแพร่หลายในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ต่างก็ให้ความสำคัญกับเรื่องอัตลักษณ์และการเคารพสิทธิทางชาติพันธุ์วรรณาและความแตกต่างหลากหลาย โดยเฉพาะในยุคหลังสมัยใหม่ที่ต้องการทลายหรือรื้อถอนการครอบงำเชิงอำนาจจากการปกครองด้วยระบบอาณานิคมที่ยึดตะวันตกเป็นศูนย์กลาง (Eurocentric)

สร้างการเอาวัดเอาเปรียบและการกดทับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อื่น ๆ ผ่านวาทกรรมการล่าอาณานิยมเป็นจำนวนมากจนทำให้นักคิดในยุคหลังสมัยใหม่ออกมาเรียกร้องและพยายามแสวงหารากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือโต้ตอบปรับเปลี่ยนและให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมพื้นถิ่นให้มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน

อนึ่ง ภาพยนตร์จัดเป็นสื่อประเภทหนึ่งทีนอกจากจะใช้ในการติดต่อสื่อสารการสื่อความหมายและการสะท้อนแนวคิดต่าง ๆ ในการส่งสารไปยังผู้รับสารแล้ว ภาพยนตร์ยังเป็นวิธีการหนึ่งที่สังคมจะเป็นช่องทางในการเล่าเรื่อง (Narrative) ต่าง ๆ เพื่อให้มนุษย์เข้าใจและได้เรียนรู้เหตุการณ์ ความเป็นจริงทางบริบทสังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงอัตลักษณ์เฉพาะต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งมากขึ้นสำหรับภาพยนตร์ไทยในปัจจุบันมีการพัฒนาและสร้างสรรค์ผลงานได้หลากหลายเป็นอย่างมากเมื่อเทียบกับในอดีต องค์ประกอบภาพยนตร์ที่มีเทคนิคการถ่ายทำที่โดดเด่นมากขึ้นหรือมีการนำเสนอคุณค่าและความหลากหลายของสารในการสะท้อนสังคมและบริบททางวัฒนธรรมที่ให้ผู้ชมมองหรือแง่คิดที่ลึกซึ้งและสามารถตีแผ่ปรากฏการณ์นั้น ๆ ออกมาได้อย่างละเอียดอ่อนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภาพยนตร์ที่บอกเล่าอัตลักษณ์เฉพาะตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์ที่นำเสนอและมีความเกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์วรรณาโดยตรงอย่างภาพยนตร์ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือเรียกสั้น ๆ ว่า “ภาพยนตร์อีสาน”

สำหรับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของอีสานเกิดจากภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่อาณาเขตมากที่สุดในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 33.17 เทียบได้กับหนึ่งในสามของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศไทยทำให้เกิดความหลากหลายทั้งทางชาติพันธุ์ วิถีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมไปถึงการใช้ภาษาที่มีความหลากหลายและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยความหลากหลายเหล่านี้เองที่เป็นสาเหตุทำให้ความเป็นอีสานมีความน่าสนใจในอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและแตกต่างจากวัฒนธรรมในภูมิภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะในบริบทของสื่อภาพยนตร์ที่พบได้ว่าในปัจจุบัน ภาพยนตร์ที่มีการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของภาคอีสานมีจำนวนมาก ส่วนหนึ่งเป็นเพราะภูมิภาคอีสานมีวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่น่าสนใจ เรื่องราวของความเป็นอีสานจึงถูกนำมาเนื่อหามาเล่าเรื่องในภาพยนตร์จำนวนมากและปฏิเสธไม่ได้เลยว่าความเป็นอัตลักษณ์ที่ชัดเจนนี้ บ่อยครั้งที่อัตลักษณ์ความเป็นอีสานถูกนำมาเสนอแทนความเป็นไทยหรือความเป็นชาติไทยได้ในอีกรูปแบบหนึ่งจึงยังทำให้การสร้างสรรคและการถ่ายทอดความเป็นอีสานปรากฏในสื่อทั้งที่ต้องการนำเสนอโดยตรงและการนำเสนอโดยอ้อมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งในภาพยนตร์ภายในประเทศและภาพยนตร์ต่างประเทศ

อีกทั้งในปัจจุบันพบว่าภาพยนตร์ที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นอีสานมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่เป็นผลงานที่กำกับโดยคนอีสานเองหรือภาพยนตร์อีสานจากผู้กำกับอิสระและกลุ่มผู้สร้างภาพยนตร์ที่เกิดจากแรงบันดาลใจและประเด็นการนำเสนอความเป็นอีสานจากกลุ่มผู้สร้างภาพยนตร์อีสานนอกกระแส อย่างเช่นกลุ่มอีสานอินดี้ผู้สร้างภาพยนตร์เรื่อง “ผู้ข่าวไต้หวัน”

ภาพยนตร์เรื่อง “ผู้บ่าวไทบ้าน” เป็นภาพยนตร์ประเภทคอมเมดี้ ซึ่งเป็นผลงานของผู้กำกับ อุเทน ศรีวิจิ ผู้กำกับชาวอีสานที่อยากทำภาพยนตร์ด้วยแนวคิดเหมือนจริงแนวใหม่จึงหยิบเนื้อหาทางวัฒนธรรมอีสาน เรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ มาถ่ายทอดผ่านเรื่องราวความรักของตัวละครในมุมมองใหม่ที่สนุกสนาน จนทำให้ปรากฏการณ์ผู้บ่าวไทบ้านได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจนกลายเป็น “ภาพยนตร์ไทยเรื่องฮิตแห่งปี” และกวาดรางวัลด้านภาพยนตร์หลายรางวัลและเป็นภาพยนตร์ที่จุดประกาย “ปรากฏการณ์หนังไทยถิ่นอีสาน” ที่ส่งผลให้ภาพยนตร์ไทบ้านสร้างความรู้สึกลอยลางอดีต การสำนึกถึงบ้านเกิด รวมถึงปรากฏการณ์ ปาล้อมเมืองที่ทำให้คนอีสานที่รับชมภาพยนตร์ไทบ้านอยากที่จะกลับบ้านไปอยู่กับถิ่นฐานบ้านเกิดของตัวเอง

อนึ่ง ภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้านเป็นภาพยนตร์ที่นำเสนอเรื่องราวและถ่ายทอดวิถีชีวิตของหนุ่มชาวอีสาน โดยคำว่าผู้บ่าวไทบ้านมีความหมายที่ใช้เรียกชายหนุ่มชาวอีสานที่มีลักษณะบ้าน ๆ เกิดและเติบโตในพื้นที่ และไม่ได้ไปทำงานที่ไหน มีการใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมในวิถีชาวอีสาน ดังนั้นการสร้างภาพยนตร์อีสานในเรื่องนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของการนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอีสานเพื่อกระตุ้นให้เกิดความระลึกถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มผู้ชมที่เป็นคนอีสานเองและยังเป็นการสะท้อนและสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมให้กับผู้ชมต่างวัฒนธรรมอีกด้วย โดยภาพยนตร์เรื่องนี้นับได้ว่าเป็นภาพยนตร์ต้นแบบในตระกูลผู้บ่าวไทบ้านที่ได้รับอิทธิพลและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานด้วยมิติของการนำเสนอความเป็นอีสานจากผลงานผู้บ่าวไทบ้านอีสานภาคแรกจากเดิมที่ผู้กำกับ อุเทน ศรีวิจิผลิตภาพยนตร์แนวอีสานขึ้นมาเป็นภาพยนตร์สั้นที่นำเสนอตามแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียทั่วไป จนกระทั่งเกิดเป็นกระแสความนิยมอย่างมากเป็นประวัติการณ์ทำให้เกิดการเรียกร้องให้มีการสร้างผู้บ่าวไทบ้านในรูปแบบภาพยนตร์และมีกลุ่มทุนผู้สนับสนุนการผลิตเป็นจำนวนมาก

อนึ่ง ผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของนักแสดงในภาพยนตร์เรื่องผู้บ่าวไทบ้าน อีสานอินดี้ภาคแรกที่ออกฉายในโรงภาพยนตร์ครั้งแรกในเดือนมิถุนายน ปีพ.ศ. 2557 และเป็นหนึ่งในนักแสดงผู้บ่าวไทบ้านอีสานอินดี้ ทองคำปราณีซึ่งเป็นภาคต่อที่กำลังออกฉายเดือนมิถุนายน ปีพ.ศ. 2566 ที่กำลังจะถึงนี้ ดังนั้นในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของนักแสดงของภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้านและเป็นคนอีสานโดยกำเนิด ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นอีสานผ่านสื่อสารมวลชนทั้งบทบาทการเป็นนักแสดงและบทบาทการเป็นนักร้องเพลงลูกทุ่งอีสาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาอัตลักษณ์ความเป็นอีสานผ่านสื่อภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้านที่กำกับโดยผู้กำกับคุณ อุเทน ศรีวิจิ ทั้ง 4 เรื่อง อันประกอบไปด้วย 1) ภาพยนตร์เรื่องผู้บ่าวไทบ้าน อีสานอินดี้ 2) ภาพยนตร์เรื่องผู้บ่าวไทบ้าน อีสาน นิว โอน ซอง 3) ภาพยนตร์เรื่องผู้บ่าวไทบ้าน อีสานอินดี้ ตอนหวานแอนด์เดอะคำผาน และ 4) ภาพยนตร์เรื่องผู้บ่าวไทบ้าน อีสานจืด โดยทำการวิเคราะห์ตามประเด็นวิจัยที่ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบในการเล่าเรื่องที่ปรากฏในภาพยนตร์เพื่อทำให้ทราบถึงแนวทางหรือกลวิธีการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้าน โดยประกอบไปด้วย โครงเรื่อง (Plot) แก่นเรื่อง (Theme) ความขัดแย้ง (Conflict) ตัวละคร (Character) ฉาก (Setting) สัญลักษณ์พิเศษ (Symbol special) และมุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of view) และประเด็นวิจัยเกี่ยวกับการสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นอีสานของผู้กำกับ อุเทน ศรีวิจิที่ต้องการสื่อสารไปยังผู้ชมภาพยนตร์ที่จะทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับการสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นอีสานได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการเล่าเรื่องและการสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นอีสานของผู้กำกับ อุเทน ศรีวิจิ ในภาพยนตร์เรื่องผู้บ่าวไทบ้าน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นปัญหานำวิจัยในการศึกษาการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ และแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการเล่าเรื่อง (Narrative) เป็นวิธีการส่งสารที่มีโครงสร้างและองค์ประกอบที่แน่นอนและทำหน้าที่ในการถ่ายทอดจินตนาการ (Imagination) และความสนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยให้มนุษย์เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างถ่องแท้ยิ่งขึ้น การเล่าเรื่องจะทำหน้าที่ค้นหา เปิดเผย เสนอเรื่องจริง รวมทั้งการโน้มน้าวใจ ซึ่งทำให้การเล่าเรื่องต้องเรียบเรียงถ้อยคำมีรูปแบบและวิธีการเล่าเรื่องที่สอดคล้องกัน สำหรับผู้รับสาร การเล่าเรื่องช่วยให้ผู้รับสารสามารถสร้างความหมายด้วยการปะติดปะต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ละส่วนให้รวมเข้ามามีเป็นเรื่องราวเดียวกันจนเข้าใจได้คล้าย ๆ กับการเล่นต่อจิ๊กซอว์ (Jigsaw puzzle) (กาญจนา แก้วเทพ, 2544) ที่ประกอบไปด้วยโครงเรื่อง (Plot) แก่นความคิด (Theme) ความขัดแย้ง (Conflict) ตัวละคร (Character) ฉาก (Setting) สัญลักษณ์พิเศษ (Special Symbol) และมุมมองหรือจุดยืนในการเล่าเรื่อง (Point of View)
2. แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ โดยในการศึกษาวิจัยทางสังคมวิทยานิยามคำว่า อัตลักษณ์ หรือ Identity มีความหมายถึง การรู้คิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคลบนเรื่องของบทบาทและตำแหน่งในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล (Burke & Reitzes, 1991) ซึ่ง Stryker (1991) กล่าวว่า อัตลักษณ์คือ สิ่งที่บุคคลให้ความหมายทางสังคมกับคนที่อยู่ในบทบาทเดียวกัน (Shared social meanings) ซึ่งอัตลักษณ์จะมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ อัตลักษณ์ต่าง ๆ เป็นผลผลิตทางสังคม อัตลักษณ์เป็น การให้ความหมายเกี่ยวกับตนเองและอัตลักษณ์เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic) และผลสะท้อนกลับ (Reflexive) ดังนั้นอัตลักษณ์จึงเป็นการปฏิสังสรรค์ความหมายระหว่างบุคคลในสังคมและอัตลักษณ์ในตัวบุคคลเอง

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อการศึกษาประเด็นด้านการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ผู้ป่าวไต่บ้านและใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้กำกับอุเทน ศรีวิจิ เพื่อการศึกษาการสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นอีสานในภาพยนตร์ผู้ป่าวไต่บ้าน โดยงานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาภาพยนตร์ทั้ง 4 ภาคประกอบไปด้วย ผู้ป่าวไต่บ้านอีสานอินดี้ (2557) ผู้ป่าวไต่บ้านอีสาน นิวไอของตอนแจกข้าวหาแม่ใหญ่แดง (2559) ผู้ป่าวไต่บ้านอีสานอินดี้ ตอนหมานแอนด์เคอะคำผาน (2561) และผู้ป่าวไต่บ้านอีสานจิวัด (2564) โดยผู้วิจัยใช้ตารางบันทึกการ (Coding Sheet) เป็นเครื่องมือในการวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์การเล่าเรื่องและการใช้การสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นการสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นอีสานของผู้กำกับอุเทน ศรีวิจิ ในภาพยนตร์ผู้ป่าวไต่บ้าน โดยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎี ประกอบไปด้วย แนวคิดการเล่าเรื่อง แนวคิดอัตลักษณ์และการสร้างภาพตัวตนและแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นอีสานมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ภาพยนตร์

สรุปผลการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้ทำการศึกษาการเล่าเรื่องและการสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นอีสานผ่านเนื้อหาภาพยนตร์ โดยได้ผลวิจัยสรุปเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์การเล่าเรื่องในภาพยนตร์ผู้ป่าวไต่บ้าน

แนวคิดการเล่าเรื่อง (Narrative) มาใช้กรอบการวิเคราะห์หลักเพื่ออธิบายว่าการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ผู้ป่าวไต่บ้านของผู้กำกับอุเทน ศรีวิจิ มีวิธีการเล่าเรื่องอย่างไร โดยผลการวิจัยพบว่า

- 1.1 โครงเรื่อง (plot) ผลการวิเคราะห์โครงเรื่องหรือการจัดวางลำดับชุดของเหตุการณ์ตามลำดับของการพัฒนาเรื่องในภาพยนตร์ผู้ป่าวไต่บ้านทั้ง 4 ภาคของผู้กำกับอุเทน ศรีวิจิ พบว่าภาพยนตร์มีการใช้โครงเรื่องแบบ 3 องค์ได้แก่

องค์แรกเป็นโครงสร้างในช่วงต้นเรื่องซึ่งเป็นการเล่าเปิดเรื่องด้วยการแนะนำตัวละครและการวางเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ความเกี่ยวพันไปถึงเหตุการณ์ไปจนถึงจุดขัดแย้งและพลิกผันของเรื่อง องค์ที่สองเป็นโครงเรื่องที่เริ่มนำเสนอถึงความขัดแย้งหรือการเผชิญหน้าของตัวละครกับอุปสรรคที่ต้องแก้ไขและองค์ที่สามเป็นช่วงของการคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นไปจนจบของเรื่อง

1.2 แก่นความคิด (Theme) ผู้วิจัยพบว่าภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้านทั้ง 4 ภาคมีแก่นความคิดหลักประกอบไปด้วย 1) ภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้าน (ภาค1) พบการนำเสนอแนวคิดหลักของเรื่องเกี่ยวกับอีสาน วัฒนธรรมหรือการสะท้อนค่านิยมอีสานไกลบ้าน 2) ภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้าน (ภาค2) มีการนำเสนอแนวคิดหลักของเรื่องเกี่ยวกับการแยกออกเป็นสองขั้ว 3) ภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้าน (ภาค 3) พบแก่นแนวคิดหลักเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางสังคมของชนชั้นแรงงานและนายทุน และ 4) ภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้าน (ภาค 4) พบการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับท้องถิ่นนิยมกับการโยกย้ายถิ่น

1.3 ความขัดแย้ง (Conflict) จากการวิเคราะห์รูปแบบความขัดแย้ง ผู้วิจัยพบรูปแบบความขัดแย้งที่พบในภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้านทั้ง 4 ภาคประกอบไปด้วย ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มบุคคล (Intergroup Conflict) เช่น ชนชั้นนายทุนและแรงงานหรือกลุ่มหมอลำและกลุ่มเคป๊อปเกาหลี ความขัดแย้งภายในบุคคล (Intrapersonal Conflict) ที่สัมพันธ์กับบทบาทของตัวละคร ประกอบไปด้วย ความขัดแย้งภายในตัวละครบทเด่น ตัวเร่งและบทสนับสนุน และความขัดแย้งระหว่างบุคคล (Interpersonal Conflict) ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อกับลูก แม่กับลูกหรือแม่ผัวกับลูกเขย เป็นต้น

1.4 ตัวละคร (Character) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านตัวละคร ผู้วิจัยพบว่าภาพยนตร์มีการนำเสนอบทบาทของตัวละครผู้บ่าวไทบ้านทั้ง 4 ภาค ประกอบไปด้วย 1) ภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้าน (ภาค1) พบตัวละครประเภทบทเด่น บทเสริม บทเร่ง และบทศัตรู 2) ภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้าน (ภาค2) พบตัวละครบทเด่น บทเสริม บทเร่ง บทบาทประกอบและบทสนับสนุน 3) ภาพยนตร์ผู้บ่าวไท (ภาค 3) พบตัวละครบทเด่น บทเสริมและบทสนับสนุน 4) ภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้าน (ภาค4) พบตัวละครประเภทบทเด่น บทเสริม บทเร่ง บทบาทประกอบและบทสนับสนุน

1.5 ฉาก (Setting) การวิเคราะห์องค์ประกอบด้านฉากจากภาพยนตร์เรื่องผู้บ่าวไทบ้าน ประกอบไปด้วย ภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้าน (ภาค 1) พบฉากที่นำเสนอสถานที่ตามธรรมชาติ (Location) ฉากสถานที่ที่ประดิษฐ์ขึ้น ฉากสถานที่เชิงนามธรรม และฉากที่นำเสนอเวลา (Time) ประกอบไปด้วย ฉากที่นำเสนอช่วงเวลาในปัจจุบันและช่วงเวลาในอดีต ผู้บ่าวไทบ้าน (ภาค2) พบองค์ประกอบของฉาก 2 ลักษณะ คือ ฉากที่นำเสนอวิถีหมอลำและฉากที่นำเสนอเกี่ยวกับวิถีเกาหลีเคป๊อป ผู้บ่าวไทบ้าน (ภาค 3) พบฉาก 2 ลักษณะคือ ฉากที่นำเสนอเกี่ยวกับชนชั้นนายทุนชนชั้นแรงงาน และผู้บ่าวไทบ้าน (ภาค 4) พบฉากในชุดเหตุการณ์ 2 ลักษณะ คือ 1) ฉากที่นำเสนอสภาพแวดล้อมแบบ “ความเป็นท้องถิ่นอีสาน” ที่หลงเหลืออยู่ และ 2) ฉากที่นำเสนอ “ความเป็นเมืองหลวง” ที่เต็มไปด้วยความโยกย้ายถิ่นฐานบ้านเกิด

1.6 สัญลักษณ์พิเศษ (Special Symbol) ผลการวิเคราะห์พบสัญลักษณ์พิเศษของภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้าน ประกอบไปด้วย (1) ผู้บ่าวไทบ้าน (ภาค1) พบสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงความเป็นตะวันตกและค่านิยมอีสานไกลบ้านแบบตะวันตก (2) ผู้บ่าวไทบ้าน (ภาค 2) พบสัญลักษณ์แบ่งขั้วอีสานดั้งเดิมและอีสานสมัยใหม่ (3) ผู้บ่าวไทบ้าน (ภาค3) พบสัญลักษณ์ของกลุ่มชนชั้นนายทุนและแรงงานและสัญลักษณ์พิเศษระหว่างระบบจ้างและระบบขายตรง และ (4) ภาพยนตร์ผู้บ่าวไท (ภาค 4) พบสัญลักษณ์เกี่ยวกับท้องถิ่นนิยมและการโยกย้ายถิ่นและสัญลักษณ์พิเศษเชิงนามธรรมเกี่ยวกับท้องถิ่นนิยมและการโยกย้ายถิ่น ได้แก่ โรคอัลไซเมอร์

1.7 มุมมองการเล่าเรื่อง (Point of view) การวิเคราะห์มุมมองการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้านทั้ง 4 ภาค ผลการวิจัยพบการเล่าเรื่องจากมุมมองของบุคคลที่ 1 (The First-Person Narration) ที่มีลักษณะเป็นการเล่าเรื่องของตัวหลักเป็นผู้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเองมากที่สุด

รองลงมาคือ การเล่าเรื่องจากมุมมองบุคคลที่ 3 (The Third-Person Narration) ที่มีความสัมพันธ์กับตัวละครบทสนทนา ซึ่งเป็นบทบาทที่ซับซ้อนและเป็นบทที่ช่วยให้รายละเอียดภูมิหลังภาพยนตร์ ได้แก่ ตัวละครกระตือรือร้น แม่ใหญ่แดง และแม่ใหญ่ทอง

2. การสะท้อนอัตลักษณ์อีสานของผู้กำกับอุเทน ศรีวิจิตรในภาพยนตร์ผู้สาวไทบ้าน

สำหรับประเด็นการสะท้อนอีสานของผู้กำกับอุเทน ศรีวิจิตร ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ผู้กำกับและนำเสนอผลการศึกษาและนำเสนอความคิดเห็นที่สืบเนื่องมาจากการวิเคราะห์การเล่าเรื่องและการสะท้อนอัตลักษณ์อีสานในภาพยนตร์ผู้สาวไทบ้านทั้ง 4 ภาคในประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

2.1 ภาพยนตร์เรื่องผู้สาวไทบ้านอีสานอินดี้ (ภาค 1) พบเนื้อหาที่ผู้กำกับต้องการสะท้อนอัตลักษณ์อีสานเกี่ยวกับอีสานวิถีชีวิตหรือการสะท้อนค่านิยมอีสานไกลบ้าน ปรากฏการณ์ค่านิยมที่ผู้สาวไทบ้านหรือหญิงสาวในภูมิภาคอีสานนิยมแต่งงานกับชาวต่างชาติเพื่อหนีจากผู้สาวไทบ้านเพื่อต่อรองพื้นที่ทางสังคมของผู้หญิงในชนบทอีสานที่อยากมีโอกาสออกไปใช้ชีวิตในโลกภายนอกและการตอบแทนบุญคุณพ่อแม่

2.2 ภาพยนตร์เรื่องผู้สาวไทบ้านอีสานนิวมอนของ ตอนแจกข้าวหาแม่ใหญ่แดง (ภาค 2) พบเนื้อหาที่ผู้กำกับต้องการสะท้อนอัตลักษณ์อีสานเกี่ยวกับแนวคิดและความชอบแยกเป็นสองชั่วแต่ความเป็นอีสานจะสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลง เรียนรู้การปรับตัว เพื่อการคงอยู่ต่อไปของวัฒนธรรมที่ดึงมาจากฐานฐานเช่นเดียวกับหมอลำที่นับได้ว่าเป็นมรดกของแบบอัตลักษณ์อีสานที่มีหลายรูปแบบ

2.3 ภาพยนตร์ผู้สาวไทบ้านอีสานอินดี้ ตอนหมานแอนดี้เดอะคัมมาน (ภาค 3) พบเนื้อหาที่ผู้กำกับต้องการสะท้อนอัตลักษณ์อีสานเกี่ยวกับช่องว่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นนายทุนและชนชั้นแรงงานจากโครงสร้างระบบเสรีนิยมที่มุ่งแสวงหากำไรเป็นหลักจนทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์และระบบนายทุนขึ้น

2.4 ภาพยนตร์ผู้สาวไทบ้านอีสานจืด (ภาค 4) พบเนื้อหาที่ผู้กำกับต้องการสะท้อนอัตลักษณ์อีสานเกี่ยวกับท้องถิ่นนิยมหรือความมีอัตลักษณ์หรือตัวตนที่สูงในวัฒนธรรมและรูปแบบการใช้ชีวิตของชาวอีสานจนทำให้เกิดภาวะโยยหาอดีตหรือการคิดถึงบ้านเกิดเมืองนอนของกลุ่มคนที่ไปทำงานในเมืองหลวงและกับคนในหมู่บ้านที่รอคอยการกลับมาของคนผละถิ่นที่ปัจจุบันนี้ชนบททางภูมิภาคอีสานหลงเหลือเพียงเด็ก สตรีและคนชราในหมู่บ้าน

การอภิปรายผลการวิจัย

ในส่วนของการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยทำการนำเสนอผลการศึกษาและนำเสนอความคิดเห็นที่สืบเนื่องมาจากการวิเคราะห์การเล่าเรื่องและการสะท้อนอัตลักษณ์อีสานในภาพยนตร์ผู้สาวไทบ้านทั้ง 4 ภาคในประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

ภาพยนตร์เรื่องผู้สาวไทบ้าน อีสานอินดี้ (ภาค 1) ผู้วิจัยพบการสะท้อนอัตลักษณ์อีสานเกี่ยวกับอีสานวิถีชีวิตหรือการสะท้อนค่านิยมอีสานไกลบ้านจากค่านิยมการแต่งงานกับชาวต่างชาติที่ภาพยนตร์นำเสนอชีวิตของตัวหญิงสาวไทบ้านที่แต่งงานกับชาวต่างชาติและไปใช้ชีวิตครอบครัวอยู่ต่างประเทศจะมีลักษณะที่แตกต่างกับหญิงสาวไทบ้านทั่วไปอย่างชัดเจน ทั้งเรื่องเสื้อผ้าการแต่งกายทั้งผิวพรรณ การแต่งหน้าและทรงผม รวมไปถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตและการแสดงออกต่าง ๆ โดยหญิงสาวไทบ้านที่แต่งงานกับชาวต่างชาติมักจะตัดสินใจทำไปเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น ความเป็นอยู่ของครอบครัว ความต้องการออกไปใช้ชีวิตในโลกภายนอก รวมไปถึงการกตัญญูทดแทนบุญคุณต่อพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของพระพรหมวิสุทธ์ ฌนฺทมโมและคณะ (2561) ที่การศึกษาเรื่องค่านิยมของผู้หญิงไทยชาวอีสานกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ซึ่งผลการวิจัยพบว่าเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงชาวอีสานตัดสินใจเป็นภรรยาชาวต่างชาติ คือ ความยากจนซ้ำซากและความกดดันที่มาจากค่านิยมเรื่องการเป็นลูกสาวที่ดีจะต้องเลี้ยงดูพ่อแม่และนอกจากนั้นคือเหตุผลเรื่องคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีเงิน มีโอกาส และมีความมั่นคงในชีวิตมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ส่วนค่านิยมของผู้หญิงไทยชาวอีสานกับการแต่งงาน

ข้ามวัฒนธรรม คือความต้องการแต่งงานเพื่อยกระดับตนเองให้สูงขึ้นและอยากให้ตนเองประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจการงานการเงินและมีชีวิตที่มั่นคง

อนึ่งสำหรับภาพยนตร์เรื่องผู้สาวไทบ้านอีสานนิวอินของ ตอนแจกข้าวหาแม่ใหญ่แดง (ภาค 2) ผู้วิจัยพบการสะท้อนอัตลักษณ์อีสานที่มีความคิดแยกเป็นสองชั่วระหว่างอีสานดั้งเดิมที่นิยมดนตรีหมอลำและอีสานสมัยใหม่ที่นิยมแนวดนตรีเคป๊อปแบบเกาหลี แต่สุดท้ายการเข้ามาของวัฒนธรรมต่างถิ่นก็ไม่สามารถทำลายความเป็นอัตลักษณ์อีสานไทบ้านได้เพราะความเป็นอีสานจะมีลักษณะเป็นท้องถิ่นนิยมหรือความมีอัตลักษณ์หรือตัวตนที่สูงและเด่นชัดมาก ทำให้ความเป็นอีสานสามารถปรับตัวได้ดีหากคนอีสานด้วยกันยอมรับการเปลี่ยนแปลง เรียนรู้การปรับตัว เพื่อการคงอยู่ต่อไปของวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมจากรุ่นสู่รุ่นเช่นเดียวกับหมอลำที่นับได้ว่าเป็นมรดกสืบทอด อัตลักษณ์อีสานที่มีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นหมอลำกลอนลำซิ่ง ลำหมู่หรือลำเรื่องต่อกลอน มีหางเครื่อง แดนเซอร์หรือมีวงดนตรีสด มีลิเกหรือมีโรคสะแควร่วมด้วย

โดยลักษณะของการปรับตัวแต่ยังสามารถคงอัตลักษณ์ของตนไว้ได้อย่างเหนียวแน่นนั้นสามารถอธิบายได้จากแนวคิดอีสานกับการผสมผสานทางวัฒนธรรม (articulation) ที่โฮมีบาบา (Homi Bhabha) อธิบายปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเป็นโลกและความเป็นท้องถิ่นจะเป็นสัมพันธ์ภาวะระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีการปะทะหรือโดยไม่จำเป็นต้องแสดงออกในรูปของการครอบงำตามแนวทางทฤษฎีจักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมโลกและวัฒนธรรมท้องถิ่นย่อมมีการปรับตัวหรือผสมผสานเข้าหากันอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ตามทฤษฎีการผสมผสานข้ามสายพันธุ์ทางวัฒนธรรมหรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมใด ๆ ที่จะสมบูรณ์ในตัวเองได้คือวัฒนธรรมที่ผ่านการผสมผสานข้ามสายพันธุ์ทางวัฒนธรรมมาแล้ว จึงนับว่าเป็นวัฒนธรรมที่เป็นพื้นที่ใหม่ของการต่อรองและสร้างสรรค์ความหมายใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยต่อไป

1. ข้อเสนอแนะด้านวิชาการ โดยการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแบบเจาะเจาะจงจากภาพยนตร์ผู้สาวไทบ้านของผู้กำกับอุเทน ศรีวิทย์เท่านั้น หากผู้ที่สนใจศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการเล่าเรื่องและการสะท้อนอัตลักษณ์อีสานควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบในบริบทหรือในภูมิภาคอื่น ๆ ประกอบเพื่อให้เห็นภาพรวมของการสะท้อนอัตลักษณ์ที่เด่นชัดที่สุด เช่นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับผู้สาวไทบ้านที่นำเสนอในรูปแบบของซีรีส์เป็นต้น หรือการศึกษาเปรียบเทียบกับการนำเสนอความเป็นอัตลักษณ์อีสานที่ผ่านมุมมองบุคคลของคนที่มีถิ่นกำเนิดไม่ใช่อีสานเพื่อมุมมองในการเล่าเรื่องจากบุคคลกลุ่มอื่นอาจเผยให้เห็นวาทกรรมเชิงการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมในอีกมิติหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะด้านการศึกษา โดยการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในรูปแบบของวิทยานิพนธ์ หากผู้ที่ต้องการศึกษาต่อในเรื่องในขอบเขตของสาขาวิชาเขียนบทและกำกับภาพยนตร์และโทรทัศน์สามารถต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้พัฒนางานโครงร่างนิพนธ์และการเขียนบทภาพยนตร์ต่อไปได้

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การศึกษาในครั้งนี้ทำให้เห็นบทบาทของการผลิตภาพยนตร์อินดี้หรือการผลิตภาพยนตร์อิสระนอกกระแสเปิดกว้างมากขึ้นจากเดิมที่ผ่านมา ทำให้ภาพยนตร์อีสานมีพื้นที่ในการสร้างตัวตนหรือต่อรองอัตลักษณ์ความเป็นอีสานได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งกระแสนิยมภาพยนตร์อีสานยังช่วยขับเคลื่อนให้มีการป้อนผลงานออกสู่ตลาดและธุรกิจภาพยนตร์อย่างต่อเนื่องทั้งในระบบอุตสาหกรรมโรงภาพยนตร์และในช่องทางออนไลน์ที่ช่วยเพิ่มโอกาสให้กลุ่มผู้ที่เข้าไม่ถึงโรงภาพยนตร์รวมถึงผู้ที่มีรายได้น้อยได้มีโอกาสเข้าถึงภาพยนตร์อีสานเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้สร้างภาพยนตร์อีสานในระบบอิสระที่คุณภาพอาจจะไม่เพียงพอหากต้องฉายในโรงภาพยนตร์ได้มีพื้นที่ในการเผยแพร่ไปสู่ผู้ชมมากยิ่งขึ้น

2. การศึกษาในครั้งนี้ทำให้เกิดกระแสนิยมความเป็นอีสานหรือ “อีสานแมส” ที่สะท้อนลักษณะวัฒนธรรมอีสานพันธุ์ทางลูกผสม (Hybrid) ในบริบททางวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีความร่วมสมัย มีพื้นที่แสดงตัวตนในแบบที่แตกต่างและสามารถต่อรองความเป็นอีสานนิยมที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้อย่างไรชัดจำกัด ทำให้ภาพยนตร์อีสานอินดี้มีภูมิทัศน์สื่อที่เปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับพฤติกรรมผู้บริโภคกลุ่มใหม่ ๆ ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการเล่าเรื่องความเป็นอีสานยังเปิดกว้างสำหรับการสร้างสรรค์ความหมายแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมโลกและการบริบทสื่อและอัตลักษณ์ชุดใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอุตสาหกรรมภาพยนตร์อีสานต่อไป

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2544). *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอดิชั่น เพรสโปรดักส์.
- ณัฐธิดา จันเทร์มะ (2559). *การสร้างอัตลักษณ์อีสานผ่านภาพยนตร์สั้นในเทศกาลภาพยนตร์อีสาน*. [ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- พระพรหมวิสุทธิ์ อนุทมโมและคณะ (2561). ค่านิยมของผู้หญิงไทยชาวอีสานกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม. *มนุษยสังคมสาร (มสส.)*. ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (2018): พฤษภาคม - สิงหาคม 2561 สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- Burke, P. J., & Reitzes, D. C. (1991). *An identity theory approach to commitment*. Social psychology quarterly, P.239-251.
- Stryker, S. (1991). *Identity Theory in Encyclopedia of sociology*. Edited by Borgatta, E. & Borgatta, M.L. P.871-876. New York : Macmillan.